

**ŒÂİR-İ MUHTEREM ÂKİF BEY'E HİTÂBEN TEVFİK
FİKRET BEY'İN YAZDIĐI HEZEYÂNLARA CEVÂBDIR**

Ahmed Avnî Konuk

Hazırlayanlar

Mine Kara-Duygu Kara

2019

Tevfik Fikret Bey diyor:

Bana anlatma o ra'nâ dini
Bilirim ben de senin bildiğini
Okudum ben de kitâb-ı gaybî
Dinledim ben de hitâb-ı gaybî
Ben de sizler gibi câmi' câmi'
Dolaşmış hâlka oldum râki'
Şevk-ü cennetle hayâlim meşgûl
Yüreğim havf-u cehennemle melûl
Ben de tırmandım ulû tûbâyâ
Ben de çıktım melei âlâyâ
Ben de âşıktım ezân nağmesine
Bir koşardım o Allah sesine
Ben de tesbih u duâ, savm u salât
Hepsini hepsini yaptım heyhat!

Cevab

Âferin şâir-i şâh-ı ma'nî
İşte bak böyle olur fart-ı zekâ
Okumuşsun o kitâb-ı gaybî
Dinlemişsin o itâb-ı gaybî
Şevk-ü cennetle namâz kılmışsın
Nâr-ı dûzahdan ise yılmışsın
Hakk'a ücret ile sâcid olmak!
Nefsinin hazzına âbid olmak!
Bu mudur anladığın Kur'ân'ı
Böyle mi bilmiş idin Rahmân'ı
Bu bilişin, anlayışın imân-ı avâm
Böyle imân rah-ı idrake harâm
Bu sebebden o kitâb-ı pür tâb
Ediyor hep ulu'l-elbâba hitâb
Sana Kur'ân dedi ki ol âgah
Yapma Allah'la beraber bir ilah
Sen ise vehmini Allah yaptın
Nefs-i mevhumunu sevdin taptın
Sanma ki doğru bir imân ettin
Dinini nefesine kurbân ettin
Böyle imân beğenilmez elbet
Getirir adama bir gün nikbet
Böyle din tutma mukallidlikdir
Müteşebbisleri hep hâlikdir
Çünkü bir pufla esâsı yıkılır
Bu soğuk tapmadan elbet bıkılır
Başka bir şeydir o imân yakîn
Edemez kimse ona şekk-i telkîn

Sen de vehminden usandın bıktın
Bu sebebden ki o dinden çıktın
Bıktın amma yerine Hak mı kodun
Ne gezer! Gitdi odun, geldi odun

Tevfik Fikret Bey diyor:

Bilmeden görmeden imân ettim
Nefsime dinime kurbân ettim
Çünkü telkînlere aldanmış idim
Kandığım şeylere hep kanmış idim

Cevab

Bu ne söz ey mütefekkir üstâd
Bil ki ihbâradır ancak imân
Kuvvet u zaif ile mevsûf bir şân
Görölmüş şeye ne hâcet imân
İster inkâr et onu ister inan
O, odur sıdk-ı vücûd-u nebî zâhir
O görüş şekk u zünûnî kâhir
Bilmeden görmeden imân etmek
Bu esâslarla döner çarh-ı felek
Gaybe imânla nizâm-ı âlem
Gaybe imânla yaşar bir âdem
Meselâ tâcir olan bir insân
Gaybe imânla açar bir dükkân
Çünkü gâ'ibde ki ribha imân
Etti elbet çalışır pâ-y-zenân
Var kıyâs et bunu hepsi böyle
Sözü artık düşünüp de söyle
İşitirsen haberi, bir kavli
Sıdka da kizbe de mümkün hamlî
Göz görünce gider imân artık
Sıdka, kizbe gelir bir varlık
İşte Kur'ân da haberdir üstâd
Sıdkına hangi görüş verdi fesâd
Sana Kur'ân dedi ki Allah var
Bu avâlim hep o Allah'la yaşar
Zâhir ve bâtın ve evvel, âhir
Âkılın çeşmine günden bâhir
Zât-ı pâkî bütün eşyayı muhît
Kudreti sûret ve ma'nâyı muhît
Öyle kayyum-u cihân ki o latîf
Ondan oldu bütün eşyâyı kesîf
Ne görüp bunları tekzîb ettin
Niye sen cânib-i küfre gittin
Fen mi? Fen âkılı idlâl etmez
Bu esâsâtı o ihlâl etmez

İftirâ bu hezeyânlar fenne
Bilir erbâb-ı firâset fen ne
Müslümanlık fen ile tev'emdir
Dahl eden fenne, bir sersemdir
Kişi olmaz ise sâhib-i temyîz
Ne okursa okusun şûr-engîz
Hangi bir fen dedi ki cüz külden
Ekmel ve efdal olurmuş bazen
Böyle hükm etti fakat mâddiyûn
Çünkü temyîzi harâb etti zünûn
Biri ferzende-i fûnûn dîdesine
Böyle sormuş ki şu avucumda ki ne
Delikanlı kalemi almış eline
Dalmış endişe-i cifrû remele
Demiş o gizlediğin şey benden
Sarıdır, ortası boşdur, ma'den
Pederi beht ile sormuş o nedir
Böyle bir şey ne olur hükmünü ver
Humku bîçâreyi etmiş mecbûr
Bi'l-bedâhe deyivermiş kalbur
O zavallı peder etmiş feryâd
Vasfın âlâ idi hükmün berbâd
Nereye gitti o temyîz a çocuk
Sâdır oldu doluluktan boşluk
Niye sen bilmedin ey fenni dîde
Koca kalbur sığamaz kef-i yede

Tevfik Fikret Bey diyor:

Sevdim Allah'ı da peygamberi de
O alay kaldı bu gün hep geride
Anladım çünkü hakikat başka
Başka yoldan çıkılırmış Hakk'a

Cevab

Sevdiğin nefsin imiş ey üstâd
Vehmin etmiş sana hâlik icâd
Hak ve peygamberi hep önde durur
Hodperestâne kavî sille vurur
Hak ve peygamberini bilse idin
Hakk'a îsâl edecekti seni dîn
Lakin evhâmına tapdın cidden
Böyle boşluklara düştün birden
Boşluğu şimdi hakîkat sandın
Ateş u vehmine tekrâr yandın
Çıkmadın esfele indin yerden
Atdan indin eşeğe bindin sen

Tevfik Fikret Bey diyor:

Saydığın hârikalar mu'cizeler
Birer efsûn-u zekâdır ki beşer,
Bî tevkif açıyor sırlarını
Mu'cizât ehli unutmuş yarını
Muğfil u muğfil o İsa, Musa
Köhne bir kizb-i mutalsamdır asâ
Beşerin bunca dalâletleri var
Putunu kendi yapar kendi tapar

Cevab

Enbiyâ eyledi akla da'vet
Hamakâ da'vete etti hiddet
Ukalâ dinledi tâbi' oldu
Nur-u Hakk'ı akl ile lâmi' oldu
Bazısı çıktı içinden dedi yok
Benzeyenler içimizde sana çok
Görelim farkını tâbi' olalım
Sözünün sıdkına kâni' olalım
Dedi peygamber alın işte kelâm
Akla tatbik ediniz var mı hatâm
Dediler söz bize kânî gelmez
Söz bizim zihnimizi hiç çelmez
İsteriz hârîka görmek senden
Bu nübüvvet bize olsun rûşen
Ukalâ etmedi bunda ısrâr
Gördüler çünkü sözü ma'nîdâr
Ancak ahmakları kandırmak için
Enbiyâ mu'cize gösterdi o gün
O kemâlâtı bugünkü humekâ
Sandılar hep birer efsûn-u zekâ
O havârik değil efsûn-u beşer
Verdi ferdâya da burhân u eser
Meselâ mu'cize-i şakk-ı kamer
Oldu Hind ehline de hayret ber
İngiliz gayreti bir asr evvel
Hind'de bulmuştu acîb bir heykel
Üzerinde şu ibâre mevzû'
Sene-i şakk-ı kamerde mesnû'
İnşikâk-ı kameri Hind ehli
Görerek hep buna şaşmış belli
Mu'cizât ehlinin işte yarını
İngilizler açıyor sırlarını
Dînine hizmet ederken ağyâr
Yıkıyorsun sen onu câhil yâr
Hangi bir mu'cize oldu bâtil
O senin fennin ile ey âtil
Birinini yaptığını yap görelim

Görelim onları kimmiş, sen kim
Kendini satmadı onlar aslâ
Sattılar ma'rifet-i nûr-u Hudâ
Beşeri etmedi onlar ıdlâl
Onlara tâbi' olan buldu kemâl
Onların maksadını ârif olan
Putunu kırdı bütün gizli, ayân
Gizli put vehm u hayâlâtır
İtikâdât-ı muhâlâtındır
Sana hep kendi hayâlin hâkim
Deme ben Rab tanımam bi bâkim
Sana her lahza da bin put icâd
Ederek taptırır ey kôr üstâd
Sen de ma'bûdunu yaptın, taptın
Zannedersin yeni bir şey yaptın
Gâfilin bunca dalâletleri var
Putunu kendi kırar, kendi yapar
Muğfil u muğfil olan bak kimdir
Çeşm-i insâfda kim mücrimdir
Bu ona benzedi ey nâ-bînâ
Mesnevî'sinde dedi Mevlânâ:
Dört kişi şöyle namâza durmuş
Şu suali birisi kondurmuş:
Kılâriz biz bu namâzı amma
Girdi mi vakti namâzın acaba
Birisi sus demiş ey yâr-ı vefâ
Namâzı bozdu kelâm-ı dünyâ
Yâr-i sâlis de demiş ey ihvân
İkinizden de bu hâl oldu âyan
Yâr-i râbi' demiş Allah'a senâ
Ki namâzda beni hıfz etti Hudâ
Birinin yaptığını yaptı biri
Olmadı kendi işinden haberi
Sen de bunlar gibi yaptın aynen
Bilmedin yaptığını gafletten
Mürde-i aklın işi hep gaflettir
Daima hâlî onun sekrettir
Cesedin akli olunca mürde
Hükm-ü hayvâna girer her yerde
Cism-i hayvân yular ister elbet
O yularsız bırakılsa dehşet!
Yuları hayvâna hayvân takmaz
O zavallı bu hünerden çakmaz
Ona bir âkıl u dânâ ister
Ki o bîçâreye olsun rehber
Enbiyâ âkıl u dânâ geldi
Sürünün arkalarından yeldi
İçlerinde nice gem almaz var
Onlara darbe-i te'dîb yarar
Mürde-i akla dem-i İsa lazım

Zulmette bir yed-i beyzâ lazım,
Nefs-i Firavn'a, asâyı Musa
Çıkarak olmalı ejderha

Tevfik Fikret Bey diyor:

Ara git, deyrini gez Kabe'sini
Dinle tekbîri işit çan sesini
Göreceksin ki bu hep boşluktur
Umduğun *aradığın şey **yoktur
Düzme Allah'ı gibi şeytanı
Budası, ehrimeni, yezdanı
Topunun hâliki bir vehm-i cebîn
Gölgeler gölgeler onlarda derin
Bir karanlık sezerek çevrildim
Acı bir darbe yedim devrildim

Cevab

Sende ey şâir-i yektâ-yı zamân
Arpa tüccârı kadar yok izân
Bir avuç arpa gören bir tüccâr
Yığının vasfını farka kâdir
Bir numûne vücûdun külden
Dolumu, boşmu düşün bir cidden
Görüşün var bilişin var, var... var...
Bu hüneler gider icâda kadar
Sende varken bu kadar vasf-ı celîl
Ya niçin küllini ettin techîl
Vehmin icâdı, evet boşluktur
Boşluğa tapmada sarhoşluktur
Aradı Kabe'yi deyrî vehmin
Geride durdu ararken fehmin
Yerde ya gökte ararken humakâ
Onu kendinde buldu ehl-i zekâ
Çünkü mevcûd-ı hakîkî dedi biz
Âdeme şâh damarından yakınız
Ata bindin at ararsın gâfil
Dolaşırsın yine câhil, câhil

*Aradığın kelimesi imâlesiz okunursa vezni bozar. İmâle ile kır'at ise zamanımızda mahalli belagat ve selâsettir.

**Bu beyitte şiir hatası da vardır. Boşluk ile yok kâfiye olamaz. Zîra birisi zamme-i sakîle-i mekbûze, diğeri zamme-i sakîle-i mebtûtedir.

Bilirim anlamadın sen bu sözü
Kâle sığmaz bu mâ'nînin özü
Çünkü dostum bu ma'nî zevkî
Veriyor zevkî kelâmın sevkî
Bir misâlden bunu telmîh edeyim
Mümkünü lafz ile tavnîh edeyim
Bulut olmazsa buhârât hevâ
O letâfetle görünmez ebdâ
Bulutu his edemez lâmisemiz
Su olunca ederiz hep temyîz
Su donunca katılıp şekle girer
Ayrıp sonra yine asla erer
Evvelâ yoktu buzun eşkâli
Nereden çıktı onun ahvâli
Sıfat-1 ârıza-i zât-1 buhâr
Oldu her mertebesinde seyyâr
Sıfat-1 ârızada, asl-1 adem
Bak düşün, işte hudûs, işte kadim
İşte mevcûd-u hakîkî-i latîf
Eyledi kendini böyle teksîf
Bu suver fıskırır ondan dâim
O vücûddur bu nizâma hâkim
Hep onundur bütün evsâf-1 suver
Zannedersin ki suverden bu hüner
Topunun hâlikî bu nûr-1 mübîn
Gördü vehmin onu bu vehm-i cebîn
Sen onu madde mi sandın sade
Bunu bil ki yarî yoldur madde
Akl-1 vehmin ile bundan fazla
Giremezsin o hakîkî asla
Fen seni madde içinde çevirir
Sonra zulmetler içinde devirir
İşte dostum bu sebepten yazdın
Vehmini ayn-1 hakîkat sanarak
Sana gösterdi o vehmin biri, çok
Doluyu boş, boşu mâlî, varî yok

Tevfik Fikret Bey diyor:

Şimdi bî havf u cinân u nîrân
Süzerim fitratı hayrân, hayrân
Ben ne ma'bûd ve ne mübid bilirim
Kendimi hilkate âbid bilirim
Gökte ve binlerce sâcid görürüm
Onda vicdânımı sâcid görürüm
Bu sücûd işte benim tââtım,
Bu ibâdetle geç sâatim,
Bu ibâdetle fahûr u hurrem
Ben beni bir kayadan fark etmem

Cevab

Aferin safsata perdâz üstâd
Yine bir safsata ettin icâd
Evvelâ hilkate hâlik lâzım
Onu nefy etmiş idin üstâd
Hâlik olmazsa nasıl hilkat olur?
Ona tapmak, ne büyük gaflet olur
Sâniyen âbidde ma'bûd ister
Sen ona yok dedin üstâd-ı hüner
Bu ibâdet kimedir ey şaşkın
Ne kadar kuvvet-i vehmin taşkın
Her taraf sence bütün boşluktur
Boşluğa tapma ne sarhoşluktur
Bâde vehm ile sermest oldun
İşte ondan bu kadar pest oldun
Türrehât oldu kelâmın böyle
Hiç düşünme hezeyânlar söyle,
Sâlisân uymadı fi'ilin sözüne
Bu niçin çarpmadı bilmem gözüne
Kaya sözden müteessir olmaz
Ne desen hiç mütegayyir olmaz
Sana zângoç denilince lertzân
Hakk'a, peygambere ettin hezeyân
O zavallı kaya mahviyetle,
Ayak altında gezer zilletle,
Sen seni bir kayadan fark ettin
Sana zângoç diyeni incittin
Bil ki dostum kaya senden efdal
Böyle insân da behâyimden edall

Tevfik Fikret Bey diyor:

Bir minik kuşla biriz tapmakta
Ben de tehlîl ederim İshâk'da
Doğruluk, hubb-i vefâ, mahviyet
Merhamet, hayr u cemiyet, nesafet
Sonra bir şâire zângoç dememek
İşte vicdânıma bunlar mahrek

Cevab

Kuşla bir olsan eğer tapmada
Öyle müstağrak olurdun Hakk'da
O minik sevk-i tabiatla yaşar
O tabiat ki bütün Hakk'la coşar
Hâlî tefvîz u tevekkül-ü dâim
İvacâcât u fesâttan sâlim

Nefsini hâlika etmiş tevdî'
Yaşıyor kimselere yok zararı
O zavallı yer içer mâ hazarî
Nağme-i Hak, Hakk'ı tesbîh u salât
İşi dâim bu ibâdetinde sebât
İki üç türlü görünmez o minik
Sadedir hâlî onun yok ikilik
Bir düşün sende acib böyle misin?
Bence sen bu beşerin bir gamısın
O açıktır görünür sen kapalı
Sâf o yekpâre kumaşın yamalı
Kalbini Hakk'ına, peygamberine,
Rabt edenlerden a zâlim sana ne
Nam-ı şîir altına koydun zehri
Onu nasfet diye sattın cehrî
Bu mudur halka senin merhametin?
Bu mudur? Mefharetin ma'rifetin
Bu mudur hayr, senin indinde
Buna şerler eder hep hande
Hayr u şerrî edemez temyîz
Hâme-i ta'nını ettin tehzîz
Hakk'a, peygambere tatvîl-i zebân
Nice bin müslime karşı hezeyân
Bu enâniyet-i firavnâne
Seni fırlattı ceh-i hızlâne
Halk mahviyete bîgâne iken
Dem vurursun yine mahviyetten
Buna dostum şımarıklık derler
O ne fendir, ne edebdir, ne hüner
Boşluğa düştün ise var sen düş
Türlü evhâmın ile orda dövüş
Çekme hem cinsini yeis-i ademe
Sen düş ancak o gamınla nedeme
Var ise hubb-i vefâ u yârî
Şerîkî nefisine hasr et bârî

Hükm-i Muhakkîk

Bir tefekkürden ibâret insân
Mütebâkîsi onun et ile kan
Fikr-i temyîz olunca fâsid
Olur insânlığı artık kâsid

(Vesselâm alî men ettiba'l Hudâ)